

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
**«Особистісно-професійна
підготовка фахівців у контексті
інтеграції України в
європейський освітній простір»
(8 листопада 2024 р.)**

Вінниця – 2024

УДК 371.134:372.4
ББК 74.580
О-75

Рецензенти:

доктор психологічних наук, професор Паламарчук О. М.
доктор педагогічних наук, професор Штифурак В. Є.

Друкується за рішенням Вченої ради

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(протокол №5 від 18 грудня 2024 р.)

Редакційна колегія:

д. п. н., проф. Н. І. Лазаренко; д. п. н., проф., дійсний член НАПН України
Р. С. Гуревич; д. п. н., проф. А. М. Коломієць; д. п. н., проф. О. В. Акімова;
д. п. н., проф. О. Є. Антонова; к. п. н., доц. О. В. Волошина; д. п. н., проф.
В. М. Галузяк; д. п. н., к. п. н., доц. С. І. Губіна; к. п. н., доц. М. О. Давидюк; д. п.
н., проф. В. В. Каплінський; д. п. н., проф. І. І. Коновальчук; к. п. н., доц.
С. В. Нагорняк; к. п. н., доц. Н. Р. Опущко; к. п. н., доц. О. Ю. Пінаєва; д. п. н.,
проф. О. В. Столяренко; д. п. н., проф. В. А. Фрицок; к. п. н., доц. Н. Б. Хамська.

О-75 Особистісно-професійна підготовка фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Вінниця, 8 листопада 2024 р.). – Вінниця: «Твори», 2024. – 235 с.

ISBN 978-617-558-033-2

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Особистісно-професійна підготовка фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір», яка відбулася 8 листопада 2024 р. у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. Тематичні напрями конференції: сучасні підходи до особистісно-професійної підготовки майбутніх фахівців; актуальні проблеми професійної освіти в контексті формування європейського освітнього простору; технології психолого-педагогічного супроводу особистісно-професійного становлення майбутніх фахівців; розвиток особистісного потенціалу студентів в освітньо-культурному просторі ЗВО; формування професійно важливих особистісних якостей майбутніх фахівців; зміст і методичне забезпечення особистісно-професійної підготовки майбутніх фахівців; виробнича практика як чинник особистісно-професійного становлення майбутнього фахівця; інновації у вищій педагогічній освіті, сучасні технології навчання і професійної підготовки педагога; підготовка майбутніх педагогів у зарубіжних країнах; особистісно-професійний розвиток педагога в історичному вимірі.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

ББК 74.580

© Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського, 2024
© Колектив авторів, 2024

ЗМІСТ

Катерина Андрущук. Професіоналізми та аббревіатури у розвитку професійної іншомовної компетентності майбутніх інженерів-будівельників	6
Алла Бельдій. Формування соціальної компетентності здобувачів професійної освіти: когнітивний аспект	9
Микита Бібіч. Гармонізація і гуманізація науки й освіти в інформаційному суспільстві.....	12
Микита Боков. Сучасні підходи до особистісно-професійної підготовки майбутніх фахівців.....	16
Неля Бурлака. Освіта впродовж життя як вимога сучасного суспільства	19
Анна Волковська. Стиль педагогічного спілкування як фактор мотивації учіння молодших школярів	22
Василь Галузяк. Розвиток кооперативного навчання у США: сучасні тенденції та перспективи	29
Яна Гапчук. Сучасні практики цифрової трансформації вищої освіти Німеччини	39
Жанна Гарбар. Сучасні освітні тренди як інструмент підвищення якості освіти.....	43
Юлія Гордієнко. Комунікативно-мовленнєва компетентність майбутніх учителів іноземних мов як складова їхньої професійної компетентності	46
Надія Давидова. Формування професійної позиції майбутнього вчителя як педагогічна проблема	49
Марина Давидюк, Дмитро Бойко, Дар'я Чередник. Методичні аспекти використання інноваційних методів навчання у підготовці керівників закладів освіти	55
Олександр Дамзін. Модель вчителя фізичної культури як орієнтир його особистісно-професійного становлення.....	60
Максим Дяченко. Рефлексивний компонент професійного мислення майбутнього вчителя історії: зміст та методи розвитку.....	65
Віталій Зелінський. Професійна етика вчителя: психолого-педагогічний вимір	70
Василь Каплінський. Роздуми про суперечливий метод виховного впливу – покарання.....	74
Квасюк Марина, Жанна Гарбар. Формування професійно важливих особистісних якостей майбутніх фахівців	79
Дмитро Кириченко. Академічна мобільність в контексті європейської інтеграції вітчизняної системи освіти	81

Комарчук Андрій. Психологічні особливості розвитку професійної ідентичності майбутніх психологів	86
Юрій Коняхін. Роль критичного мислення у процесі формування професійних компетентностей майбутніх вчителів історії	94
Катерина Левчук, Денис Мовчан. Використання елементів гейміфікації в навчальному контенті психолого-педагогічних дисциплін	99
Людмила Любарська. Інноваційні методи формування креативності майбутніх учителів технологій	103
Інна Магденко. Студент як суб'єкт навчальної діяльності: виклики автономного навчання у цифрову епоху	108
Ірина Макаrchук. Поетапність формування управлінської майстерності майбутніх керівників закладів позашкільної освіти ...	113
Інна Макодай. Гра як засіб підвищення ефективності викладання іноземної мови в медичному університеті	118
Олександр Макодай. Дослідження факторів ефективності кооперативного навчання в США	125
Олена Столяренко. Інновації в освіті і дистанційні технології навчання	133
Анастасія Мартинюк. Педагогічні умови формування природничо-екологічної компетентності дітей старшого дошкільного віку	137
Василь Мороз, Людмила Голуб. Із досвіду цифровізації освітнього процесу в Коростишівському педагогічному фаховому коледжі імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради	141
Назарій Науменко. Проектна діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва як засіб підготовки до роботи в умовах змішаного навчання	144
Анна Паранюк. Ситуаційний підхід до формування соціальної компетентності учнів старшої школи	151
Елла Петренко. Програма підготовки внутрішньо переміщених жінок до подолання стресів і складних життєвих ситуацій	160
Тетяна Подолян. Використання творчих методів і прийомів навчання під час формування у молодших школярів умінь естетичного сприймання на уроках образотворчого мистецтва	169
Діана Подолянчук. Особливості ціннісних орієнтацій студентів – учасників волонтерського руху	174
Ірина Сайнчук, Олена Столяренко. Сучасні інтеграційні процеси розвитку освіти в Україні	178
Роман Салій. Поняття лідерства у педагогіці	181

Микита Сапогов. Професійна підготовка вчителів в освітньо-цифровому середовищі університетів Великої Британії	185
Сергій Скакун. Формування морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі закладу вищої освіти.....	189
Дмитро Соболев. Формування професійних компетентностей майбутнього вчителя	196
Наталя Сорока, Руслан Сахрідж, Сергій Любович, Ольга Московчук. Особливості менеджменту у професійній діяльності майбутнього фахівця	200
Марія Степанець, Ірина Капкан, Ольга Московчук. Формування толерантності майбутніх педагогів в освітньому процесі.....	203
Олена Столяренко, Оксана Столяренко. Практична підготовка до інноваційної педагогічної діяльності в руслі інтеграційних змін	208
Тетерук Роман. Шляхи забезпечення практикоорієнтованості загальнопедагогічної підготовки магістрів педагогічних університетів	213
Олександр Тімченко, Неля Бурлака. Новітні підходи до забезпечення якісного рівня підготовки майбутніх педагогів	218
Тетяна Фадеева. Моделювання професійних ситуацій засобами ІКТ у професійній підготовці майбутніх менеджерів туризму.....	221
Валентина Фрицюк. Використання евристичних задач у підготовці майбутніх учителів до професійного саморозвитку	227
Сергій Ягодін. Особистісна рішучість як педагогічна категорія ...	232

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РУСЛІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН

Олена Столярєнко

*доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і
освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського*

Оксана Столярєнко

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,

Вінницького національного технічного університету

Реформування національної системи освіти в контексті європейських вимог потребує глибокої модернізації, впровадження ціннісної педагогіки [7], інноваційних технологій в сучасну школу, що зумовлює розкриття творчого потенціалу всіх учасників педагогічного процесу. Важливим фактором виступає готовність студента до сприйняття прогресивних змін, оскільки лише вчитель з творчими здібностями та інноваційним потенціалом здатний до ефективної професійної діяльності.

Аналіз законів «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2017), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2018), інших нормативних освітніх документів, зокрема Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (2018), Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти (2023) свідчить про те, що увага спрямована на підвищення якості освіти, запровадження інноваційних практико орієнтованих технологій, елементів дуальної форми навчання [2]. Основною метою цих документів в руслі інтеграційних процесів є перетворення вітчизняної системи освіти на конкурентоспроможну структуру [6]; формування і розвиток креативних, різнобічно розвинених особистостей, мобільних, соціально-свідомих українців, ураховуючи історичні та національно-культурні традиції.

Важливо зазначити, що увага акцентується на введенні адаптивних практико орієнтованих і гнучких освітніх програм. Одним із напрямів такої діяльності є впровадження дуального навчання, інноваційних форм і методів практичної підготовки фахівців. Дуальне навчання ми розглядаємо як інструмент для поліпшення інвестиційної привабливості окремих територій, а також для розвитку конкурентних переваг фахівців, наділених інноваційним потенціалом.

На жаль, об'єктивні причини (світова пандемія COVID-19 та повномасштабна війна Росії з Україною) уповільнюють швидкість модернізаційних процесів. Зростає необхідність конструктивного аналізу й ефективного використання кращого зарубіжного досвіду дуальної освіти.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що в зарубіжній та вітчизняній науці основи формування особистості вчителя, його готовності до інноваційної педагогічної діяльності окреслено в дослідженнях К. Бондаревої, І. Дичківської, І. Зязюна, В. Кременя, А. Підласого, С. Подмазіна, О. Савченко, Н. Юсуфбекової. Найбільш актуальними щодо розкриття проблеми є особистісно орієнтований та діяльнісний підходи, особливості яких розкрито І. Бехом [1], О. Пехотою, І. Якиманською.

Формування становлення творчої особистості фахівця, готовності до інноваційної діяльності у процесі педагогічної практики, висвітлено в працях Г. Кіт, Г. Коджаспірової, Н. Хамської, Л. Хомич, Н. Кацинської.

Доцільність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю розв'язання *суперечностей* між: посиленням уваги до впровадження інновацій в освітній процес та відсутністю наукових досліджень; потребою формування готовності до інноваційної діяльності в процесі педагогічної практики та недостатнім вивченням теоретико-методичних засад такої підготовки; розвитком об'єктивних процесів, що вимагають інноваційних підходів, та недостатньою готовністю педагогів до змін; набуттям особистісного досвіду засвоєння інновацій та невідповідністю майбутнього вчителя до його використання.

Дуальне навчання ми розглядаємо як успішно адаптований до сучасних умов інноваційний освітній феномен, що здійснює вплив на розвиток професійної педагогіки різних країн [2]. Її виникнення ознаменувало трансформацію освітніх традицій, запровадження нової форми підготовки кваліфікованих працівників на основі тісної взаємодії освітніх установ і закладів освіти.

Дуальне навчання – це освітня інновація. Тому за доцільне вважаємо розглянути поняття цього наукового феномену. «Інновація» з італійської (innovation) – нововведення. Це нові форми організації праці й управління, види технологій, що втілюються в окремих установах, організаціях, а також у різних сферах діяльності людини [4]. У соціолого-педагогічному аспекті поняття визначається як процес доцільного створення, розповсюдження та реалізації суспільно корисної ініціативи, спрямованої на якісні зміни в різних сферах життєдіяльності суспільства, раціональне використання матеріальних, економічних і соціальних ресурсів. Інновація педагогічна –

нововведення у педагогічну діяльність, зміна у змісті і технологіях навчання і виховання, які мають за мету підвищення її ефективності [3]. У дослідженнях під інновацією розуміється принципово нове утворення (інший, інноваційний підхід), нову ідею, яка істотно змінює технологію навчання, тип закладу освіти, або управління освітнім процесом.

Використання нововведень – як теоретичних, так і практичних виступають результатом інноваційних процесів.

Педагогічні інновації – результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем. Побічним продуктом інновацій як процесу творчої діяльності є зростання педагогічної майстерності вчителя й керівника, рівня його культури, мислення, світогляду. Тобто творчий пошук педагогічних інновацій веде до новоутворень у цілісній системі особистості. Головними особливостями інноваційної педагогічної діяльності є особистісний підхід [1], творчий, дослідно-експериментальний характер, стійка мотивація на пошук нового в організації освітнього процесу [7]. Характерною особливістю інноваційної діяльності в педагогічній сфері є те, що вона за своїм змістом охоплює: процес взаємодії індивідів, що спрямований на розвиток, перетворення об'єкта й переведення його в якісно новий стан; системну діяльність створення, освоєння та застосування нових засобів; особливий вид творчої діяльності, що об'єднує різноманітні операції і дії, спрямовані на набуття нових знань, технологій, систем.

Лише інноваційна за сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними інноваційними законами інтеграції, глобалізації, є всебічно розвиненою, самостійною, самодостатньою особистістю, керується власними знаннями і переконаннями. Тому інноваційну діяльність розуміємо як впровадження в освітній процес нововведень, новітніх розробок, педагогічних ініціатив, сучасних технологій, які забезпечують ефективність педагогічної практики.

Модель інноваційної діяльності містить структурні (мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний) і функціональні (особистісно вмотивована перебудова освітніх програм, застосування нового, формулювання мети й загальних концептуальних підходів, планування експериментальної роботи, прогнозування труднощів, упровадження нового в педагогічний процес, корекція та оцінка інноваційної діяльності) компоненти, критерії (творче сприйняття нововведень, творча активність, методологічна й технологічна готовність до запровадження

нововведень, педагогічне інноваційне мислення, культура спілкування) та рівні (репродуктивний, евристичний, креативний).

У процесі дослідження обґрунтовано педагогічні умови формування готовності студентів до інноваційної педагогічної діяльності у процесі педагогічної практики (набуття особистісного сенсу інновацій через усвідомлення цілей такої діяльності, бажання її провадження, почуття успіху від результатів; опосередкування змісту практичної підготовки до виховної роботи – орієнтацією на інноваційну діяльність, використання у практичній діяльності передового досвіду, новітніх технологій, методів, прийомів виховання; формування умінь подолання труднощів, розв'язання педагогічних ситуацій, підтримка студентів у процесі адаптації, налагодження взаємодії із суб'єктами педагогічного процесу; забезпечення особистісно орієнтованого підходу в практичній підготовці шляхом визнання індивідуальної цінності та пріоритету особистості студента, надання йому можливості вибору індивідуальної траєкторії у підготовці та проведенні різних заходів, прояву особистісного потенціалу через індивідуалізацію та диференціацію завдань педагогічної практики) [1]; структурні компоненти готовності студента до інноваційної діяльності (мотиваційний, когнітивний, креативний, спонукально-практичний). Розроблено критерії (усвідомлене прагнення студентів бути готовими до інноваційної діяльності; знання і розуміння важливості інновацій у педагогічному процесі; здатність до творчості; дієвість, уміння здійснювати інноваційну діяльність), показники для діагностування рівнів (високий, достатній, середній, низький) сформованості готовності студентів до інноваційної діяльності з школярами.

Під час проходження педагогічної практики у студента відбувається трансформація уявлень про себе, свої особливості та можливості, самооцінка готовності до педагогічної діяльності, власної самореалізації. Дослідження стосовно практичної підготовки студентів представлені у працях М. Козія, Р. Нью, Л. Хомич.

Педагогічну практику визначаємо як:

- складову психолого-педагогічної підготовки студентів, у процесі якої вони набувають необхідних практичних умінь та навичок;
- сполучну ланку між теоретичним навчанням студента і його самостійною практичною педагогічною діяльністю в школі;
- спосіб ознайомлення з особливостями навчально-виховного процесу на основі безпосередньої участі в ньому практикантів;
- об'єкт конструювання, в результаті якого створюється проект існуючої ще не в дійсності, а в уявленні педагогічної діяльності;

- ідентифікацію студента з новою соціальною роллю майбутнього вчителя-практиканта, в результаті якої у студента відбувається зрушення у його «Я-концепції», трансформація уявлень про себе, коригування самооцінювання і самостановлення);

- шлях до розвитку творчого (нестандартного, інноваційного) мислення, творчого ставлення до педагогічної діяльності;

- засіб формування педагогічних умінь, навичок і розвитку пізнавальної та творчої активності майбутнього вчителя, діагностики рівня його професійно-педагогічного спрямування і підготовленості, закріплення та поглиблення теоретичних знань.

Ми розуміємо шкільну педагогічну практику як важливу складову професійно-практичної підготовки студентів, що забезпечує формування умінь та навичок практичної інноваційної діяльності.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. Київ: Либідь, 2008. 848 с.

2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Кобися В.М., Кобися А.П., Опушко Н.Р. (2022). Дуальна освіта: світова практика та вітчизняні шляхи реалізації : навчальний посібник. Вінниця. 220 с.

3. Енциклопедія освіти/ голов.ред. В. Г. Кремень; члени редкол. І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков та ін. АПНУ. К.: Юрінком Інтер, 2018. – 1040 с.

4. Інноваційні технології виховання творчої особистості. Методичний посібник / За заг. ред. Н. Б. Гонтаровської. Дніпропетровськ: 2010. 386 с.

5. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: монографія / Акімова О.В., Галузяк В.М. [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 416 с.

6. Lazarenko N., Gurevych R., Kobysia A., Kobysia V., Opushko N. (2023). Modeling of the preparation of masters of professional education for activities in the information and digital environment. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 95. № 3. <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/123> DOI: 10.33407/itlt.v96i4.5275

7. Stoliarenko, O., Stoliarenko, O., Prokopchuk, V., Zhuravlova, L., Demchenko, I., Martynets, L., & Yakovliv, V. (2021). Fostering a Values-Based Attitude towards a Person in Secondary Schools in the Post-Soviet Space. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 166–188. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/446> Режим доступу: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/347>